

ปรัชญาสำหรับชีวิตประจำวัน Philosophy for Daily life

พระสมนึก จรโณ

อาจารย์พิเศษ ภาควิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

ปรัชญาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อมนุษย์มากและหลายคนอาจจะมองข้ามไปเพราะนึกว่าไม่สำคัญและไม่จำเป็นต้องการดำรงชีวิต แต่แท้จริงแล้วในการดำเนินชีวิตประจำวันแทบทุกเรื่องนั้นล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับปรัชญาทั้งสิ้นปรัชญาเป็นความรู้และหลักความเป็นจริงที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก แต่จะเกิดประโยชน์สูงสุดขนาดไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล ปรัชญาเป็นศาสตร์แห่งความรู้ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เฉพาะบทบาทของปรัชญาในที่นี้น่าเสนอ ๓ รูปแบบ คือ ๑.ปรัชญาสร้างประสบการณ์พัฒนาคุณภาพชีวิต ๒.ปรัชญาสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน และ ๓. ปรัชญาสร้างความมั่นใจในการออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสม คำสำคัญ สร้างประสบการณ์, พัฒนาคุณภาพชีวิต,สร้างภูมิคุ้มกัน, ความเสี่ยงในการดำรงชีพ, การออกจากกรอบ

Abstract

Philosophy is very useful for human beings. Some people may ignore it as they think that the philosophy is not important and necessary for their daily lives. In fact, to perform most of their daily routine activities directly involves with the philosophy because it is absolute knowledge and useful truths that are very beneficial for human beings. However, to be able to make full use of the mentioned philosophy depends on how people individually apply the gained philosophy to solve their own problems. Indeed, the philosophy is a concerned science of knowledge that effects on human ways of living as it is due to the fact that the philosophy provides human beings with universal knowledge in order to make them understand lives. Under such circumstances, this paper specially presents ๓ main roles of the philosophy that are being utilized through human being ‘ daily routine tasks,; Establishing needed experiences for the development of life qualities, Establishing a protective shell or an immune system for preventing daily performance risks, and Establishing self confidence for leaving a traditional living frame.

Keyword: Philosophy, life qualities, daily performance risks, a traditional living frame,

บทนำ

"Philosophy"มาจากภาษากรีกโบราณคือ "Philosophia" ("philos"+"sophia") "philos" แปลว่า ศรัทธา ความเลื่อมใส ความรัก, ความชอบ, หรือ ความสนใจ, "sophia" แปลว่า ความเป็นปราชญ์ ความเปรี๊ยะปราด ความรู้, ความฉลาด, หรือ สติปัญญา, Philosophy แปลว่า ความชอบความใฝ่ใจในการแสวงหาความรู้ ความรักความสนใจในความรู้ ความสนใจในความฉลาด หรือ ความรักในการศึกษาเล่าเรียน อยากฉลาด อยากเป็นนักปราชญ์ อยากเป็นบัณฑิต นั่นเอง

ความหมายของคำว่า "Philosophia"

Longman Dictionary^๑ ให้ความหมาย “Philosophy” ว่าเป็นการศึกษาระบบความคิดและความหมายของสิ่งที่ปรากฏอยู่ ความรู้ และอื่นๆ Webster’s New world Dictionay^๒ ให้ความหมายของคำว่า “Philosophy” ว่าเป็นกฎในภาพรวมของความรู้ทั้งหมดหรือเป็นการศึกษากฎต่างที่เกิดขึ้นจากองค์ความรู้และจักรวาลโดยธรรมชาติจากข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า Philosophy หมายถึงสิ่งที่มวลมนุษย์ค้นคว้าแสวงหาหนทางให้หลุดพ้นจากสิ่งไม่รู้ไปสู่สิ่งที่รู้ด้วยความความกระตือรือร้นในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อความชัดเจน

ความหมายของคำว่า ปรัชญา

มีนักปราชญ์ หลายท่านให้นิยามคำว่า ปรัชญา ดังนี้

Comte,(๑๘๓๕)^๓ “ปรัชญาคือศาสตร์ของศาสตร์ทั้งหลาย (Science of Science)” Wundt (๑๘๙๓)^๔ กล่าว ว่า “ปรัชญา คือการรวบรวมความรู้ที่ได้จากวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆมาไว้ในที่เดียวกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕^๕ ให้ความหมายว่า “ปรัชญาเป็นวิชาว่าด้วยหลักความรู้และความจริง”

หลวงวิจิตรวาทการ^๖ กล่าวว่า “ปรัชญา หมายถึงหลักความดีที่สามารถสอนกันเองได้ คิดค้นมาใหม่ได้ ซึ่งมีจดจารึกกันไว้เพื่อศึกษากันต่อมา ไม่เกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ไม่ได้มาจากเทพเจ้า หรือสวรรค์ชั้นใด”

จากการนิยามความหมายหรือคำจำกัดความที่นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงของโลกได้ให้ไว้สามารถสรุปรวมได้ว่า “ปรัชญา” เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องมนุษย์ โลกธรรมชาติและชีวิตแบบรวม ๆ กัน โดยการประมวลเหตุการณ์ และความรู้ต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติที่แน่นอน และปรัชญามีใช้ว่าด้วยเรื่องความรู้เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการค้นคว้าเพื่อแสวงหาความจริงที่สามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือปรัชญาเป็นความจริงขั้นสุดท้ายที่มีวิธีการที่จะนำไปสู่ความจริงซึ่งอาจมาจากผลรวมของประสบการณ์เดิมที่ได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วเป็นอย่างดีจากการได้พิสูจน์ทดลองมาอย่างรอบคอบทุกขั้นตอนเป็นการค้นหาความจริงด้วยเหตุผลเพื่อนำมาปรับใช้ตามให้เหมาะกับสภาพบริบทของชีวิตและสังคมที่อยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของธรรมชาติหรือนำมาใช้ในชีวิตประจำวันนั่นเอง เพราะในการดำเนินชีวิตประจำวันแทบทุกเรื่องนั้นล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับปรัชญา

ปรัชญาสำหรับชีวิตประจำวัน

ปรัชญา เป็น ศาสตร์เกี่ยวกับการหาความรู้ ความจริง เพื่ออธิบายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ตามหลักเหตุและผลอย่างกว้างๆ โดยใช้หลักการของวิชาตรรกวิทยาเป็นเครื่องมือ หลายคนจึงคิดว่า ปรัชญาเป็นเรื่องยาก เป็นเรื่องหนักสมอง และเป็นเรื่องไกลตัว เพราะความรู้ทางด้านปรัชญาไม่ได้เป็นทักษะสำหรับวิชาชีพเฉพาะทาง แต่ความเป็นจริง บุคคลทุกอาชีพไม่สามารถหนีพ้นจากปรัชญาไปได้เพราะ การรักในความรู้หรือรักในภูมิปัญญาจะหล่อหลอมให้เราพัฒนาทักษะการวิจารณ์และทักษะการวิเคราะห์ที่ดีและสามารถนำทักษะดังกล่าวไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ได้กับสาขาอาชีพที่ตนประกอบวิชาชีพอยู่ อาทิเช่นนักกฎหมาย นักวารสารศาสตร์ นักการเงิน นักธุรกิจ อาชีพด้านการสอน และการเรียนด้านศาสนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เราสามารถนำเอาปรัชญาที่บริสุทธิ์ Pure Philosophyมา

^๑ Longman Dictionary of Contemporary English (6th edition) (2014) for advanced learners (LDOCE6), published by Pearson Education

^๒ Webster's New World Dictionary of the American Language is an American dictionary first published in 1951 and since 2012 published by Houghton Mifflin

^๓ Comte,A.(1835); *Cours de Philosophie Positive, Tome II*; Bachelier, Paris.

^๔ Wundt ,W (1893) (3rd ed.) Principles of physiological psychology. Titchener, E.B., trans. London: Allen. Translation of Wundt, 1874. [New York, 1904

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ .ศ.๒๕๒๕ / ราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ :อักษรเจริญทัศน์

^๖ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ .ศ.๒๕๒๕ / ราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ อักษรเจริญ :ทัศน์

ประยุกต์(APPLIED PHILOSOPHY)ให้เข้ากับศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่นปรัชญาศาสนา,ปรัชญาสังคม ,ปรัชญาการศึกษา,ปรัชญาวิทยาศาสตร์ปรัชญาคณิตศาสตร์,ปรัชญาจิตวิทยาฯจะเห็นได้ว่าปรัชญานั้นเข้ากับศาสตร์ทุกแขนงซึ่งสอดคล้องกับความหมายของปรัชญา ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๗ ซึ่งแปลว่า ด้วยวิชาหลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง แบ่งได้เป็นสองเรื่องใหญ่ ๆ คือเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ และเรื่องเกี่ยวกับสังคมปรัชญาที่อยู่ในตัวเรา อยู่รอบๆตัวเรา ตลอดจนอยู่ในวิถีในการดำเนินชีวิตของเรา อาจเรียกได้ว่าปรัชญาเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ เพราะมนุษย์มักหาความจริงในภาพกว้างจากประสาทสัมผัส (fact) และจากคุณค่า (value) ทั้งนี้การรับรู้ความจริงจากทางประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก เรียกว่าความจริงทางธรรมชาติ (natural fact) กับความจริงประเภทหนึ่งคือความจริงทางประสาทสัมผัสเรียกว่า ความจริงทางสังคม (social fact) ซึ่ง

เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม โดยมีทฤษฎีและระบบต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นและนำไปปฏิบัติในสังคม ส่วนคุณค่าคือสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการประเมินคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ ของพฤติกรรมมนุษย์หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่น ความคิด ทฤษฎี ระบบต่าง ๆ คุณค่าแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ คุณค่าทางจริยะหรือคุณค่าทางการประพฤติปฏิบัติ เช่น ดีชั่วถูกผิด ยุติธรรม อยุติธรรม กล้าหาญ ขี้ขลาด กับคุณค่าทางสุนทรียะ

ดังนั้น ถ้าหากว่ามีใครตั้งคำถามว่าอะไรคือปรัชญาสำหรับใช้ในชีวิตรประจำวันซึ่งมันจะต้องเป็นปรัชญาที่นำมาใช้ได้และช่วยให้เราสามารถนำไปเสริมสร้างรูปแบบที่จะช่วยให้เรานำความคิดซึ่งเป็นนามธรรมผ่านกระบวนการแล้วเกิดเป็นสิ่งที่จับต้องได้นั้นหมายถึงมันเป็นการคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ทำให้ความคิดนั้นถูกนำมาเสริมสร้างโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ปรัชญาต่างๆที่มีอยู่ทุกศาสตร์ทุกแขนงมองดูแล้วอาจอยู่ใกล้ตัวเรา อาจไม่มีความจำเป็นกับวิถีชีวิตของเรา แต่ถ้าหากเราตั้งคำถามว่าปรัชญาสำหรับชีวิตรประจำวันคืออะไรปรัชญาในการประกอบอาชีพคืออะไร ตลอดจนปรัชญาที่ทำให้ชีวิตเราเจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จคืออะไร ถ้าหากมีคำถามลักษณะแบบนี้ ก็จะใกล้กับตัวเรามากขึ้น เพราะมันอยู่ในวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเราและสามารถสรุปประเด็นคำถามดังกล่าวออก เป็น ๓ หัวข้อใหญ่ๆ เช่น ปรัชญาสร้างประสบการณ์พัฒนาคุณภาพชีวิต ปรัชญาสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตรประจำวัน และ ปรัชญาสร้างความมั่นใจในการออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสม

ปรัชญาสร้างประสบการณ์พัฒนาคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต หรือ ย่อในภาษาอังกฤษว่า QOL โดยทั่วไป หมายถึง ภาวะความเป็นอยู่ที่ดี (Well being) ทั้งของตนเอง (ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ) และของสังคม ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึง ความปลอดภัย สิทธิ และเสรีภาพ^๘ จากความหมายข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านความผาสุกของมนุษย์ในการดำรงชีวิต และการสร้างผลงานที่มีคุณค่าเรื่องความสุขและคุณภาพชีวิต หรือ ความสุขของชีวิตได้มีการกล่าวกันมาตั้งแต่ ยุคกรีกโบราณ แต่ก็มีความหมายในเชิง “จริยธรรม” ซึ่งเป็นความหมายที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของทางตะวันตกในการให้ความหมายในเชิงระบบของ “ความสุข” กรีกโบราณได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่นำไปสู่ความผาสุกหรือที่เรียกว่า “Eudaimonia” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนให้เป็นคำศัพท์สมัยใหม่คือ “Happiness” และได้นำมาหลอมรวมเข้ากับความคิดของนักปรัชญาตะวันตกด้วย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๙๒ (ทศวรรษ ๑๙๔๐) รัฐบาลของประเทศทางตะวันตกได้พัฒนานโยบายในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ดร. เอส. ปาร์คส์ คัดแมน รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบด้านคริสเตียนแองโกลอเมริกัน ผู้มีชื่อเสียง ได้ศึกษาความท้าทายของความสุขและค้นหา “ความสุข” ในมิติต่างๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านสุขภาพ การเมือง การทำงานและค่าจ้าง ความรักชีวิตรประจำวัน มิตรภาพ จินตนาการ ดนตรี วรรณกรรม สวัสดิการสังคม ตลอดจนด้านศาสนา (Oliver,๑๙๙๖)^๙

^๗ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ,บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, กรุงเทพฯ อักษรเจริญ :ทัศน์.

^๘Quality of life (Health care) [http://en.wikipedia.org/wiki/Quality_of_life_\(healthcare\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Quality_of_life_(healthcare))

^๙Richard L. Oliver (1996) , "Varieties of Value in the Consumption Satisfaction Response", in NA - Advances in Consumer Research Volume 23, eds.

อย่างไรก็ตามเนื่องจากปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เกี่ยวข้องกับวัตถุ สิ่งของและบุคคลต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นนอนเกี่ยวข้องกับบุคคลวัตถุสิ่งของในครอบครัวจนกระทั่งเราออกนอกบ้านก็เกี่ยวข้องกับบุคคล วัตถุ สิ่งของรอบๆ ตัวและนั่นคือเราได้สัมผัสกับปรัชญาที่อยู่ในตัวเราและรอบๆ ตัว ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ปรัชญาจึงสิ่งที่เป็นจริงมันจะช่วยให้การรับรู้ การสื่อสารเรื่องราวที่เกิดขึ้นซึ่งทำให้เรามีความสัมพันธ์กับชีวิตในหลายมิติ ปรัชญาที่ใช้สำหรับชีวิตประจำวันมันจึงเป็นปรัชญาที่เป็นวงจรที่ไม่หยุดนิ่งซึ่งมันจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันตามเจตนาของเรา เพราะปัญหาทั้งหลายที่พาดผ่านเข้ามาในชีวิตของเราแล้วแต่ต้องมีเหตุและปัจจัยเป็นตัวแปรทำให้เกิดขึ้นแต่ละครั้งนั้นก็ถือกรรมเป็นตัวกำหนด กรรมคือการกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาคือทำด้วยความตั้งใจหรือใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตามของแต่ละบุคคลย่อมมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ซึ่งบางครั้งไม่อาจคาดเดาได้ว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือไม่ เช่นขุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ให้ตกลงไปตาย เป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินไว้ใช้สัตว์ตกลงไปตายเอง ไม่เป็นกรรม การกระทำที่ดีเรียกว่า “กรรมดี” การกระทำที่ชั่ว เรียกว่า “กรรมชั่ว” ๑๐ เมื่อหลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง ทำให้เข้าใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมานี้มีเหตุและปัจจัย เราต้องมีสติเป็นตัวกำหนดรู้ได้ เพื่อยอมรับผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ สติที่เป็นตัวกำหนดรู้ได้ เกิดจากการฝึกอบรมจิตสร้างประสบการณ์ให้ตั้งมั่นจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นเหตุปัจจัยนำไปสู่การเกิดปัญหาเพื่อให้สามารถหาทางออกแห่งปัญหาได้อย่างฉับพลัน

อนึ่งเนื่องจากแต่ละบุคคลมีความเชื่อพื้นฐานในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่างกัน แต่หากไม่มีการตรวจสอบ อาจทำให้เกิดความผิดพลาดเกี่ยวกับการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ การตัดสินใจที่ถูกต้องและเฉลียผลลาคจริง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจถึงปัญหาที่มี และหาทางออกอย่างมีสติ การตัดสินใจต่าง ๆ ควรมีคุณค่าและความหมายถึงจะเรียกว่าตัดสินใจได้ถูกต้องแล้ว ทั้งนี้ การตรวจสอบความเชื่อพื้นฐานจะทำให้มนุษย์มีหลักการในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน จะทำให้มนุษย์มีหลักในการยึดถือเพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้ผู้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์ จะทำให้ไม่หลงเชื่อมง่าย กับอะไรง่าย ๆ แต่หากจะรู้จักการเลือกและตัดสินใจที่สำคัญได้ ที่สำคัญมนุษย์ยังเข้าใจโลกทัศน์ของตนเองได้ดีขึ้นอีกด้วยนอกจากนี้คุณยังสามารถเลือกสิ่งที่คุณต้องการและมีคุณค่าต่อชีวิตของมนุษย์ได้อย่างเหมาะสม เพราะมนุษย์มีปรัชญาเป็นผู้ชี้แนะ สามารถกำหนดแนวทางในการตัดสินใจได้ด้วยตัวของมนุษย์เอง ทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและเป็นตัวของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ยังทำให้ชีวิตคู่ควรค่าแก่การดำรงอยู่และสามารถพบกับความสุขที่แท้จริงอีกด้วยซึ่งเป็นหลักธรรมในศาสนาพุทธที่สอดคล้องกับเรื่องของ “ทุกข์” ตามหลักอริยสัจ ๔ ที่ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถพ้นทุกข์ได้เพราะ หลักอริยสัจ ๔ เป็น เครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถพ้นทุกข์ได้และพ้นได้อย่างยั่งยืน ไม่เพียงเท่านั้น หลัก อริยสัจ ๔ ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กรทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนการประกอบธุรกิจต่างๆ ได้ผลเป็นอย่างดีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิต ตลอดจนการประกอบธุรกิจต่างๆ ได้ผลเป็นอย่างดี ปรัชญาช่วยให้นักศึกษาเข้าใจทุกข์ไม่ยึดติดในทุกข์ หรือขั้น ๕ เมื่อไม่ยึด มันก็ไม่ทุกข์ การที่ไม่ยึดหมายความว่า ให้มองเห็นว่ามันเป็นธรรมดา แล้วนำใจเข้าไปยอมรับสภาพนั้น มันก็ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ เรียกว่า การปฏิบัติธรรม (หรือมรรค) ซึ่งจะมีผลเป็นนิโรธ (การดับทุกข์) การมองเห็นธรรมดา คือมองเห็นว่าขั้น ๕ มีธรรมดาในการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ไม่สามารถเข้าไปบังคับมันได้๑๑

ทำให้มนุษย์มองเห็นสิ่งเหล่านี้ว่ามีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นปกติ ไม่มีใครสามารถบังคับมันได้ ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และปรับตัวอยู่ร่วมกับความไม่แน่นอนนี้ได้อย่างมีสติ และเป็นสุข สิ่งเปลี่ยนแปลงและไม่อาจบังคับได้ ประกอบด้วย

รูป เมื่อร่างกายแก่ เราก็กห้ามความแก่ไม่ได้ เมื่อเจ็บก็ห้ามมันไม่ได้ เมื่อตายก็ห้ามไม่ได้

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์.อ.ปยุตโต

วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕ มิถุนายน – กรกฎาคม ๒๕๕๔

^{๑๑} พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546

เวทนา ความสุข ทุกข์ เช่น เราลองตั้งใจให้เป็นสุขสัก-๕ ชั่วโมง หลังจากนั้นให้มันทุกข์สัก ๒ ชั่วโมง ในเมื่อเรากำหนดไม่ได้ มันเป็นของมันอย่างนั้นเอง มันสุขทุกข์ มันก็เป็นของมัน ไม่สามารถเข้าไปบังคับมันได้ มีเพียงสติตามรู้เท่านั้น

สัญญา คือ ความจำนั่นเอง

สังขาร คือการปรุงแต่งของจิต เช่น ความรู้สึกดีใจ รู้สึกเสียใจ รู้สึกว่าเหงา สิ่งเหล่านั้นมันก็ไม่เที่ยง ไม่มีใครจะกำหนดได้ว่าฉันชอบมีความรู้สึกดีใจ ๕ ชั่วโมง หลังจากนั้นฉันชอบรู้สึกเฉย ๆ หรือ จะตั้งว่าขอโกรธสัก ๑๐ ชั่วโมง หลังจากนั้นให้มีความสุขต่อ เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นเองมันไม่เที่ยง มันเกิดความรู้สึกก็เกิดของมันเอง เมื่อมันดับ ก็ดับของมันเอง เช่นกัน มีเพียงสติเข้าไปตามรู้ ว่า ตอนนี้โกรธ ตอนนี้เกลียด ก้อย่าหลงไปตามความรู้สึกนั้น ๆ

วิญญาณ คืออาการทางประสาท เช่น เมื่อยมาก แต่สักพักมันก็หายของมันเอง

จากการเรียนรู้ข้างต้นเราจึงต้องใส่ใจต่อเหตุและปัจจัยของวงจรชีวิต โดยการวางชีวิตเอาไว้ให้ถูกที่ถูกทางมีความเข้าใจจุดประสงค์ของปรัชญาของชีวิตอย่างถูกต้องโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต(Experiential Learning) เรียนรู้วิถีชีวิตที่เป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาสำหรับชีวิตคือการวิเคราะห์เรียนรู้การดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เต็มเปี่ยมไปด้วยรสชาติจากประสบการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนั่นเองหนึ่งปรัชญาที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลไม่ได้มีเพื่อการตัดสินชีวิตของเราว่าดีหรือเลว แต่มันเป็นการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบที่ว่า ทำไมเหตุถึงเป็นเช่นนั้น เพื่อที่เราจะได้นำข้อมูล ภูมิความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสอดคล้องกับชีวิตได้อย่างเหมาะสม ปรัชญาที่ใช้สำหรับชีวิตประจำวันจึงเป็นสิ่งที่สามารถค้นพบได้จากประสบการณ์ของตนเอง เพื่อการค้นหาคำตอบที่แท้จริงของชีวิตในทุกๆมิติทั้งทางด้านดีและเลว เราจะต้องไม่ยึดติดในมิติใดมิติหนึ่ง เพื่อเราจะได้เรียนรู้ประสบการณ์รสชาติของชีวิตทั้งหมดการยึดติดชีวิตในมิติใดมิติหนึ่ง ถือว่าเป็นการเลียนแบบการดำเนินชีวิตของคนอื่น การเลียนแบบจะทำให้เราสูญเสียในการสัมผัสและรับรู้กับการดำเนินชีวิตที่เป็นความจริงที่ควรจะเป็น เพราะเราไปยึดรูปแบบการดำเนินชีวิตในมิติของคนอื่นการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตจะเป็นกรอบที่เรานำมาพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ การดำเนินชีวิตต้องไม่ให้ความสำคัญต่อแผนที่คุณธรรมของเราหรือจะทำให้คุณธรรมของเรามั่นคงอยู่ได้ ตรงกันข้าม เราต้องใช้คุณธรรมเป็นตัวชี้นำชีวิต เพื่อสร้างกรรมดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Baudrillard(1983,(P2. ที่กล่าวว่า“The territory no longer precedes the map. Nor survived it.”^{๑๒} ซึ่งสอดคล้องกับ ขงจื้อ ที่กล่าวว่า คนจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้จะต้องมีคุณธรรม^{๑๓} เมื่อทุกข์เกิดขึ้นจะปฏิบัติต่อทุกข์อย่างไร ในพระพุทธศาสนาสอนว่าต้องรู้เท่าทันทุกข์ กล่าวคือ ต้องกำหนดรู้ทุกข์ด้วยปัญญาของตนตามความเป็นจริง นั่นคือ ทุกข์ก็ให้รู้ว่าทุกข์ จากนั้นให้พิจารณาหาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์ที่เรียกว่า สมุทัย ว่าเกิดมาจากอะไร เมื่อทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์อันแท้จริงว่ามาจากอะไร ก็ต้องทำการดับทุกข์ที่เรียกว่า นิโรธ ด้วยการหาทางหรือวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมในการที่จะทำให้พ้นไปจากทุกข์ ซึ่งเรียกว่า มรรค ต่อไป

๓ . ปรัชญาสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน

สุขภาพและความเป็นอยู่ของเราสามารถได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงต่างๆที่เกิดขึ้นได้ ทั้งในที่ทำงาน, ที่บ้าน หรือแม้กระทั่งเวลาออกไปเที่ยวข้างนอก มนุษย์จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยซึ่งหมายถึงการมีความรับผิดชอบต่องานตัวเองและคนอื่น รวมถึงการหลีกเลี่ยงสถานการณ์หรือสิ่งที่จะนำไปสู่ความเสี่ยงในทุกๆสถานการณ์ ปรัชญาสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตประจำวันจึงมีบทบาทสำคัญช่วยให้มนุษย์สามารถศึกษาทำความเข้าใจและรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงตลอดจนความรุนแรงต่างๆ จะทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย

^{๑๒}Baudrillard, J. (๑๙๘๓) Simulation MIT Press

^{๑๓}<http://guru.sanook.com//๔๓๔๔>

เพื่อเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุข มนุษย์ต้องสามารถสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพตนเองและหาทางป้องกันได้ ซึ่งมีวิธีหลีกเลี่ยงในการแก้ปัญหาที่เข้ามาในชีวิต เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสืบไป

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นว่าปรัชญาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจ ปัญหาต่างๆรอบตัวเราได้ดีแต่ในสังคมปัจจุบัน สังคมมนุษย์มีความซับซ้อนและหลากหลายทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ คนเราต้องเผชิญหน้ากับสิ่งยั่วยุต่างๆ อันเกิดจากกิเลส ตัณหา อุปาทานนั้นคือความทะยานอยากทำให้เกิดการหลงมัวเมา ตามความคิดของตนตามความยึดติดของตน ซึ่งทำให้ชีวิตต้องดิ้นรนต่อไป และแสวงหาสิ่งเหล่านั้นมาสนองต่อความต้องการของตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปรัชญาเป็นความรู้และหลักความเป็นจริงที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีพของมนุษย์ในชีวิตประจำวันทุกๆ ด้านการจะนำปรัชญาไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของแต่ละคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่มีเครื่องยั่วยุต่อสิ่งเร้าต่างๆ ความรู้ในการสร้างแรงคุ้มกันจึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง ปรัชญาจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงต่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวันเพราะการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การจัดองค์ประกอบของการดำเนินงาน ให้มีสภาพพร้อมเพื่อรองรับต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดีประการสำคัญที่สุดต่อการดำรงชีพให้อยู่เย็นเป็นสุข มีความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เราจะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองต่างๆ ในแบบองค์รวมที่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละมุมมองนั้น ว่ามีปัจจัยใดที่เป็นเหตุ และมีผลออกมาเช่นไร ซึ่งจะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและจากองค์ความรู้ของปรัชญาที่นำมาพิจารณาแยกแยะความสัมพันธ์ของปัจจัยเป็นเหตุและเป็นผล จะทำให้เราสามารถคาดการณ์ได้ถึงโอกาสและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งด้านดีและไม่ดี ซึ่งมีผลทำให้เราสามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการวางแผนรับมือกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ด้วยซึ่งผลกระทบหรือปัญหาอาจมาในหลายรูปแบบเราจะรับมือด้วยการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานการณ์ต่างๆ มาเป็นข้อพิจารณาประกอบ ถือเป็นการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน

จากข้อความข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ก็คือการดำรงชีพอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีโยนิโสมนสิการนั่นเอง เพราะสติ คือ ความระลึกถึงอยู่เสมอจำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมทุกอย่าง ตั้งแต่การทำงานตามปกติ การดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ก็คือ การใช้ชีวิตประจำวันอย่างไม่ประมาท ซึ่งส่งผลให้เราดำรงชีพได้อย่างปกติสุข พระพุทธองค์ตรัสว่า ความไม่ประมาทเป็นบิดา ของธรรมะทั้งปวง ทรงเปรียบเทียบความไม่ประมาทเหมือนรอยเท้าช้าง ที่ใหญ่กว่ารอยเท้าสัตว์ทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันธรรมะข้อไม่ประมาท จึงเป็นธรรมะที่ใหญ่กว่าธรรมะ (ทั้งหลาย ถ้าไม่ประมาท ความชั่วอย่างอื่นก็เกิดขึ้นไม่ได้ ความไม่ประมาทจึงมีประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลทั่วไป เมื่อบุคคลได้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทุกสิ่งที่ทำ ทุกคำที่พูด คิด ก็เป็นไปด้วยความไม่ประมาท ผลที่เกิดขึ้นคือความถูกต้องจากการกระทำ พูด คิด แล้วสิ่งนั้นก็ส่งผลให้ชีวิตมีความสุข ความเจริญ ทั้งต่อตนเองส่งผลและสังคมอีกด้วย

ในอดีตกาลพระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นภัยแห่งความประมาทนี้ จึงได้ชี้ทางอันเป็นมงคลชีวิตที่สำคัญ คือ ความไม่ประมาทอันทำให้บุคคลรู้และระลึกได้ถึงสิ่งที่ควรกระทำของตน เพื่อความสุขแห่งตนดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎก ขุททกนิกาย เล่ม ๒๕ หน้า ๑๖ ว่า...“ความไม่ประมาทเป็นทางถึงอมตนิพพานความประมาทเป็นทางแห่งความตาย...”^{๑๔} “ชนเหล่าใดประมาทแล้ว ย่อมเป็นเหมือนคนตายแล้ว

บัณฑิตทั้งหลาย ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ...หาธรรมอื่นยิ่งกว่ามิได้ ยศย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีความหมั่น มีสติมีงานที่สะอาดผู้ใคร่ครวญแล้วจึงทำ ผู้สร้างระวาง ผู้สำรวมระวาง ผู้เป็นอยู่โดยธรรม และผู้ไม่ประมาท” จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความประมาทต่าง ๆ ล้วนเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความฉิบหาย ความหายนะแห่งชีวิต จากการเรียนรู้ปรัชญาทำให้เกิดภูมิรู้ที่จะสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพใน

^{๑๔}พระไตรปิฎก ขุททกนิกาย เล่ม ๒๕ หน้า ๑๖

ชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าหากเราคิดเราทำอะไรต้องลงมือกระทำด้วยความพินิจพิจารณาไตร่ตรอง ใคร่ครวญให้ถ้วนถี่อย่างรอบคอบ หรือ คิด พุด ทำ ด้วยความไม่ประมาท ทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยหรือไม่ ผิดพลาดเลย ผลงานออกมาจึงสมบูรณ์ เป็นที่น่าพอใจ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แต่ถ้าบุคคลใดไม่ได้เรียนรู้ ถึงปรัชญาหรือแก่นของศาสนาย่อมจะมีกิเลสหนาบังตาบังใจ เมื่อคิด พุด และทำสิ่งใดมักจะเป็นการคิด พุด และ ทำ ที่เจือปนไปด้วยกิเลส ตัณหา อุบาทวน การกระทำเหล่านั้น จึงเข้าข่ายประมาทโดยไม่รู้ตัว สุดท้ายก็ประสบความ ล้มเหลว ความผิดพลาดมากมาย เนื่องจากไม่มี ภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงในการดำรงชีพในชีวิตประจำวันควร ไม่ได้ ไตร่ตรององค์ความรู้พุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า **อุปมาโทมตฺ ปทํ : ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย**

ปรัชญาในชีวิตประจำวันได้สอนให้เรามีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีพ สอนให้เรามีสติ ไม่ตั้งอยู่ในความ ประมาทซึ่งมีผลทำให้จิตของเราเข้มแข็งไม่ไหวโอนต้อบายมุขต่างๆมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงต่อการดำรงชีพใน ชีวิตประจำวัน

ปรัชญาสร้างความมั่นใจในการออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสม

คำว่า “กรอบ” หมายถึง กฎเกณฑ์กฎระเบียบ แบบแผน กรอบประเพณีเป็นสิ่งผูกมัดให้คนปฏิบัติตามค่านิยมที่ สืบทอดกันมา ดังนั้นการออกจากกรอบ หมายถึง การดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากการใช้ชีวิตอยู่ในกรอบเดิมๆ ที่สังคม กำหนดไว้ เพื่อออกไปเจอโลกที่ไม่คุ้นเคยและลองผลึกตัวเองให้ทำสิ่งที่ไม่อยากทำ ทำให้เปิดใจกว้างขึ้นเพราะ ประสบการณ์ใหม่ๆ จะคอยกระตุ้นให้มนุษย์มีชีวิตชีวาจากการเจอเรื่องไม่คาดฝัน ได้ฝึกคิดหาวิธีที่แปลกใหม่เพื่อ แก้ปัญหาอยู่เสมอๆทำให้มีความคล่องแคล่วและฉลาดขึ้นแต่การออกจากกรอบเป็นสิ่งที่กระทำได้ไม่ถนัดนัก เนื่องจาก มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเพราะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน สังคมจึงสร้างเงื่อนไขบางอย่างขึ้นมา เป็นกรอบของสังคม กรอบเพื่อควบคุมพฤติกรรมต่างๆของคนในสังคมที่จะนำสังคมไปสู่ความเป็นอุดมคติกรอบสังคมที่กำหนดไว้จน กลายเป็นเครื่องพันธนาการที่ไปกำหนดที่อยู่ของมัน เช่น กรอบความคิดเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตและศีลธรรม มนุษย์ส่วนใหญ่จึงมีความสุขกับการดำเนินชีวิตภายใน Comfort Zone เพราะ ‘Comfort Zone’ กรอบมนุษย์ดำรงชีพอยู่อย่างสะดวกสบาย อยู่กับอะไรที่คุ้นเคย มันคง และไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม มนุษย์ส่วนหนึ่งที่อยากก้าวออกไปนอก Comfort Zone เพื่อเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ และเปลี่ยนตัวเอง แต่ไม่ ค่อยมีใครทำได้อย่างที่ว่า เพราะในความจริงมันเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากการออกจากกรอบเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นเรื่องที่เสี่ยง แต่ การพึงใจอยู่ใน Comfort Zone นั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ในกรอบต้องกระทำสิ่งเดิมซ้ำๆกันทุกวัน จะ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินชีวิต ชีวิตคนเราจะมีจุดหมายต่อเมื่อเรามีแรง บันดาลใจให้สร้างสิ่งใหม่ๆ เพื่อทำให้โลกของเราดีขึ้น และแรงบันดาลใจจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเราเริ่มเสี่ยง เริ่มทำอะไรที่ ไม่คุ้นเคย หรือเริ่มออกเดินทางไปในสถานที่ใหม่ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน การใช้ชีวิตอยู่ในกรอบจะอุดหนุนจากการ สร้างสรรค์ ซึ่งนั่นคือการหลุดเราจากการใช้ชีวิตนั่นเอง หากไม่ออกนอกกรอบ มนุษย์จะมีแต่มุมมองแคบๆ กับสิ่งที่เรา รู้ และคุ้นเคยอยู่แล้วเท่านั้น และไม่เคยได้รับการผจญภัยซึ่งทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หากเราไม่ฝึกคิดในแง่มุม ใหม่ๆ เราจะมีแต่แนวคิดแบบเดิมๆ ซึ่งไม่ทำให้ชีวิตเราพัฒนาไปไหน

องค์ความรู้ทางปรัชญาสร้างความมั่นใจให้มนุษย์ก้าวออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสมแต่ สำหรับกรอบแห่งการทำ ความดีความเลว นั้นไม่สามารถที่จะกำหนดได้ แต่กลับมีผลทำให้วิถีการดำรงชีพใน- ชีวิตประจำวันของเราหมดความหมาย เพราะไม่รู้ว่าจะมีชีวิตไปเพื่ออะไร ถ้าเราปล่อยให้คนอื่นมากำหนดรูปแบบใน การดำเนินชีวิตของเรา โดยไม่เปิดโอกาสให้เราผ่านกระบวนการค้นพบและเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่ศรัทธาในการเชื่อกรอบของเราเข้ากับกรอบของสังคมอย่างกลมกลืนและแนบแน่น

สังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑เป็นยุคแห่งดิจิทัล ยุค๔จีซึ่งเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนผู้คนกำลัง เรียนรู้สิ่งแปลกๆใหม่ๆซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กรอบเดิมถูกละเลย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นไปตามกาลเวลาเป็นไปตามกฎ ของไตรลักษณ์หากเราจะยึดกรอบเดิมหรือสร้างกรอบใหม่ มีหลักการคือไม่เบียดเบียนตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น แต่ สามารถอยู่อย่างมีความสุขได้ สังคมยุคใหม่ ไม่ควรยึดติดกับความเป็นสังคมอุดมคติแบบเดิมเนื่องวัฒนธรรมและ ศีลธรรมอันดีของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติสร้างขึ้นในสมัยจอมพลแปลกเพื่อสร้างความเป็น

ชาตินิยมแบบไทยผ่านการครอบงำไปยังประชาชนไม่ได้เป็นกรอบเดิมที่มีมาแต่เดิมโดยทั้งสิ้น นั่นคือ คนไทยยังเคี้ยวหมากนุ่งผ้าถุง และนุ่งโจงกระเบน ก่อนที่จะหันมาเคี้ยวหมากฝรั่งและนุ่งกระโปรงหรือกางเกงจะเห็นได้ว่ากรอบของสังคมไทยจึงถูกสร้างขึ้นให้ใหม่เสมอเพียงแต่ความพร้อมและศักยภาพในการยอมรับของสังคมจะยึดติดอยู่กับสิ่งเดิมๆ แบบหลังชนฝาท่ามกลางกระแสที่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลกหมุนไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลทำให้เราพลาดโอกาสทองในชีวิตก็เป็นไปได้

นอกจากนี้แล้ว เรามีโอกาสเจอกับกฎระเบียบต่างๆ มากมายในชีวิตประจำวัน เช่นกฎหมาย กฎระเบียบของบริษัท และอื่นๆ อีกมากมาย และด้วยความไม่รู้หรือว่ารู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้ทำให้เราเกิดความกังวล ไม่กล้าที่ตัดสินใจที่จะทำอะไรบางอย่างที่สร้างสรรค์เพราะเกรงว่าจะทำผิดกฎและอาจจะได้รับบทลงโทษได้ ซึ่งบางที่ข้อกฎหมายก็ไม่ได้มีความชัดเจน ขึ้นอยู่กับการตีความ บางคนก็จะตีความเข้าข้างตัวเอง บางคนก็ระมัดระวังมากตีความไปต่างๆ นานา ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ นอกจากนี้บางครั้งเราก็พบกับเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้เราต้องตัดสินใจซึ่งอาจจะต้องอาศัยความกล้าหาญในการตัดสินใจแต่ด้วยความที่ต้องระมัดระวังต่อกฎระเบียบอาจทำให้การตัดสินใจช้าลงซึ่งเป็นเหตุปัจจัยให้อาจไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

ดังนั้นปรัชญาจึงมีความสำคัญในชีวิตประจำวันสำหรับทุกคนจึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความจริงจากทุกศาสตร์โดยปรัชญาเกิดจากการคิดหาแนวทางแก้ปัญหาเราจึงต้องใช้ ความมั่นใจ ความกล้าหาญ สติสัมปชัญญะ ผนวกกับข้อมูลที่ถูกต้องทุกด้านเพื่อสร้างความมั่นใจที่มุ่งมั่นออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสมในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ เพื่อเราจะได้นำไปใช้ประโยชน์ ในการประกอบกิจการต่างๆ หรือตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพสูงสุ่นั่นคือ เวสารัชชกณธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ ธรรมหมวดนี้จะทำให้เกิดความกล้าหาญเพราะผู้ปฏิบัติ จะมีความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณความดีของตนและมีปัญญาไตร่ตรองรู้ดีรู้ชั่ว ทำให้เกิดความภูมิใจไม่หวาดหวั่นที่จะก้าวออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสมเพราะคนเราไม่ใช่จอกไม่ใช่แหวน จึงจะต้องตามกระแสไปทุกๆ เรื่อง

จากการที่พระพุทธศาสนานับการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องเราในฐานะพุทธศาสนิกชนจึงควรมีศรัทธาต่อกระบวนการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา นั่นคือ มีความเชื่อมั่น ความมั่นใจเหตุเท่าที่ตนสามารถพิจารณาเห็นได้ตามหลักปรัชญา โดยมีเหตุผลว่าจุดหมายหรือเป้าหมายที่อยู่ข้างหน้ามันเป็นไปได้จริง และมีคุณค่าควรที่จะไปให้ถึงศรัทธาจึงเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ปัญญาหรือความรู้ซึ่งตรงกันข้ามกับศรัทธาที่เป็นแบบ มอบตัว มอบความไว้วางใจให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่คิดหาเหตุผล ศรัทธาที่ถูกต้องเป็นสื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ความเข้าใจและสติปัญญา

ปัญญาที่เป็นความหยั่งรู้เหตุผลนั้นทำให้เกิดความเชื่อมโยงในทุกมิติและจะประมวลผลประสบการณ์ที่ผ่านมาผ่านกระบวนการตรikirตรอง ลองผิดลองถูกจนตกผลึกจนเกิดความมั่นใจ ในการออกจากกรอบได้อย่างมั่นใจมองเห็นการดำเนินชีวิตในแบบฉบับของตนเองซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนให้ได้ใช้สติปัญญาความคิดเห็นของตนเองพิจารณาอย่างเต็มที่ก่อนแล้วจึงค่อยเชื่อหรือออกจากกรอบเพื่อการดำรงชีพที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ / ราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
พระพรหมคุณาภรณ์.อ.ปยุตโต วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ (ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕ มิถุนายน – กรกฎาคม ๒๕๕๔
พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๖
Baudrillard, J. (1983) Simulation MIT Press

Comte,A.(1835); *Cours de Philosophie Positive, Tome II*;

Bachelier, Paris. Longman Dictionary of Contemporary English (6th edition) (2014) for advanced learners (LDOCE6), published by Pearson Education Quality of life (Health care) [http://en.wikipedia.org/wiki/Quality_of_life_\(healthcare\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Quality_of_life_(healthcare))

Richard L. Oliver (1996) , "Varieties of Value in the Consumption Satisfaction Response", in NA - Advances in Consumer Research Volume 23, eds. **Webster's New World Dictionary of the American Language** is an American dictionary first published in 1951 and since 2012 published by Houghton Mifflin

Wundt ,W (1893) (3rd ed.) Principles of physiological psychology. Titchener, E.B., trans. London: Allen.